

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

БАЖАН СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

УДК 378.22.091.33-027.22:[005.336.5:005.57] (477)(043.3)

**УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ТЕХНІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-
ВИРОБНИЧОГО КОМПЛЕКСУ**

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
Кириченко Микола Олексійович,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, перший проректор – проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор

Галус Олександр Мар'янович,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, проректор з наукової роботи

кандидат педагогічних наук, доцент

Рожнова Тетяна Євгенівна,

Житомирський державний університет імені І. Франка, доцент кафедри педагогіки, психології та управління навчальними закладами, завідувач центру післядипломної освіти та довузівської підготовки

Захист відбудеться «27» квітня 2017 р. о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А, корпус 3, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А.

Автореферат розісланий «27» березня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Одна з визначальних особливостей економіки ХХІ століття полягає в тому, що джерелом зростання продуктивності виробництва у світі дедалі більше стають інновації у широкому сенсі (оптимізація виробничих процесів, інтеграція у виробництво нових технологій, виробів, видів послуг), а створення адекватного вимогам часу інноваційного середовища можливе лише за умови високого рівня розвитку освітньої системи. Тому реформування освітньої системи для України – першочергове завдання. Серед ключових напрямів такого реформування є передусім приведення освіти у відповідність до запитів економіки, інтеграція в єдиний європейський освітній простір, посилення дослідницького та інноваційного компонентів.

Підготовка молодших спеціалістів в системі вищої освіти країни перебуває в стані, що не задовольняє вимоги, які постають перед нею в умовах світового технічного прогресу. Це проявляється передусім у невідповідності рівня підготовки фахівців запитам роботодавців, які висувають підвищені вимоги, зокрема до випускників коледжів та технікумів спеціальностей технічного напрямку. Затребуваними стають не лише знання та вміння, а, в першу чергу, готовність застосовувати їх у конкретних виробничих умовах, пов'язаних із запровадженням сучасного обладнання, новітніх технологій та прийомів виробничої діяльності, необхідністю формування нової культури і дисципліни праці, відповідальності, ініціативи, вміння швидко орієнтуватися у реальній професійній ситуації, досягати найкращого результату з першого дня роботи за обраною спеціальністю.

Тому для навчальних закладів такого типу як коледжі, нагальною є потреба у створенні умов для набуття студентами практичного досвіду вже під час навчання, що потребує нових підходів до організації їх практичного навчання, сприяння підвищенню результатів підготовки, відповідно до вимог державних стандартів освіти.

Відтак актуалізується проблема створення коледжами власних виробничих потужностей, у тому числі із залученням ресурсів роботодавців, підприємств. А це сприятиме опануванню студентами практичних навичок та набуттю фахових компетентностей. Адже без знання особливостей професійної діяльності у виробничих умовах вони в подальшому не зможуть приймати обґрунтовані технологічні та управлінські рішення.

Аналіз освітньої практики засвідчує, що система поетапної практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей на промислових підприємствах сьогодні потребує відновлення та вдосконалення з урахуванням вимог ринку праці та запитів роботодавців.

Узагальнення наукових та методичних джерел з проблеми практичної підготовки молодших спеціалістів у системі вищої освіти дозволяє виокремити такі напрями досліджень як вплив методів, факторів та умов провадження освітнього процесу на якість підготовки молодших спеціалістів, зокрема технічних спеціальностей. А саме: організація практичного навчання безпосередньо в умовах виробництва, функціонування навчально-науково-виробничих комплексів як освітньої інноваційної інфраструктури, стан матеріально-технічної бази та нормативно-правового забезпечення їх діяльності.

Функціонуванню освітньої інфраструктури приділяли увагу вчені В. Байденко, Л. Даниленко і С. Ніколаєнко. Формуванню національних і регіональних освітніх мереж – вчені О. Горленко, М. Згуровський, В. Маслов, В. Олійник, Л. Сергєєва, Д. Павлов, Л. Поландова та ін.

Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців досліджували А. Аноков, Р. Бабалова, Ф. Блінчевський, О. Богомолів, В. Борисов, А. Булгаков, А. Веселов, Н. Думченко, Т. Іщенко, В. Коркин, Н. Кузьмин, П. Лауш, К. Марквардт, В. Прохорович, М. Пузанов, В. Саюшев, Д. Тхоржевський, В. Федько. Основи філософії освіти розглядав В. Кремень, С. Клепко. Питанням провадження педагогічних технологій займався В. Беспалько, ступеневою підготовкою фахівців – О. Галус, С. Мамрич, М. Наказний.

Сутність управління освітніми процесами визначена у роботах В. Барінова, Г. Дмитренка, М. Кириченка, Ю. Конаржевського, В. Крижка, В. Лугового, Є. Макарової, В. Маслова, В. Олійника, М. Поташніка, Л. Сергєєвої, Н. Сидорук, В. Симоненко, В. Стадника. Розвитку процесу управління, аналіз його функцій стали предметом наукової уваги О. Галуса, Г. Єльнікової, Л. Даниленко, Н. Клокар, Є. Хрикова, В. Яковця та ін.

У цьому контексті одним з перспективних підходів до реалізації державної політики в галузі освіти України є розроблена і затверджена наказом Міністерства освіти України № 13 від 19 січня 1994 року освітня мережа у формі навчально-науково-виробничого комплексу (надалі ННВК) як добровільне об'єднання всіх типів навчальних закладів, виробничих підприємств, наукових організацій та установ. ННВК, як правило, створюється на базі вищого навчального закладу. Створення ННВК – один із прикладів намагання держави об'єднати навчальні заклади та підприємства навколо проблеми підготовки фахівців, де питання якості практичної підготовки на базі промислових підприємств стоїть на першому місці. Основна мета ННВК – координація діяльності закладів освіти з метою впровадження ступеневої підготовки та перепідготовки фахівців, розробки навчально-методичного забезпечення, розв'язання спільних завдань і створення сприятливих умов для ефективного використання наявного науково-педагогічного потенціалу та матеріально-технічної бази. Саме ННВК має забезпечити об'єднання навчальної, наукової, виробничої діяльності його учасників навколо головної мети – підготовки високоякісного, конкурентоздатного фахівця, де наукова складова освітнього процесу повинна була б виступити як потужний інструментарій підготовки молодших спеціалістів, що фактично не відбувається, а питання організації практичної підготовки в умовах підприємств здебільшого вирішується формально. Це стосується також налагодження тісної співпраці вищого навчального закладу (надалі ВНЗ) і підприємства, використання дієвих засобів засвоєння практичних навичок та вмінь, застосування ефективних організаційних важелів управління процесом практичної підготовки фахівців технічних спеціальностей для різних галузей промисловості в умовах ННВК.

Виникає суперечність між рівнем сучасних вимог ринку праці до практичної підготовки майбутніх фахівців та застарілими підходами до управління цим напрямом у навчальних закладах, між потребою наукового і практичного розв'язання проблеми управління практичною підготовкою студентів коледжів та існуючим рівнем готовності навчальних закладів до її вирішення. Стає очевидною низка суперечностей,

що мають місце в теорії і практиці управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей, пов'язаних із обмеженістю умов створення та функціонування ННВК у складі промислових підприємств. Зокрема, між:

- соціальним замовленням на якісну підготовку висококваліфікованих спеціалістів і недостатнім науковим обґрунтуванням цього процесу;
- об'єктивною необхідністю модернізації підготовки студентів коледжами (технікумами) і традиційним організаційно-методичним забезпеченням цього процесу;
- необхідністю управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу і відсутністю науково обґрунтованої та експериментально перевіреної моделі управління;
- прагненням майбутніх спеціалістів бути конкурентноздатними на ринку праці в умовах євроінтеграції та браком ефективного управлінського інструментарію, спрямованого на формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Актуальність і недостатня розробленість проблеми, її теоретичне та практичне значення для системи вищої освіти країни зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами.

Дисертаційне дослідження виконано як складова теми ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (РК № 0112U001593). Тему дослідження затверджено Вченою радою ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 1 від 26.02.2014 року.) та узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29.04.2014 року).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз та визначити сучасний стан проблеми управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей.
2. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення, вітчизняний та зарубіжний досвід управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК.
3. Обґрунтувати структуру та розробити модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах регіонального навчально-науково-виробничого комплексу (надалі, РННВК).
4. Експериментально перевірити модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах РННВК.

5. Розробити методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління практичною підготовкою молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах РННВК.

Об'єкт дослідження: управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей.

Предмет дослідження: зміст та технологія управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Методи дослідження: для досягнення поставленої мети і вирішення завдань використано комплекс загальнонаукових методів:

теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, порівняння – для визначення наукових підходів, принципів, понятійно-категоріального апарату дослідження, вивчення стану управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК; моделювання – з метою розроблення моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК;

емпіричні – діагностичні (анкетування, опитування, тестування, бесіди); праксиметричні (аналіз та узагальнення результатів практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей із урахуванням вимог сучасної виробничої діяльності, вибору доцільних методів і технологій управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК) – уможливили визначення рівнів практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей та рівнів управління зазначеним процесом в умовах ННВК; педагогічний експеримент, перевірка ефективності запропонованої моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК;

статистичні – метод математичної статистики (обробка експериментальних даних, аналіз результатів дослідження).

Наукова новизна одержаних результатів:

– *уперше* теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК; визначено критерії, показники та рівні (високий, достатній, середній, низький) практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей, що свідчать про ефективність управління зазначеним процесом в умовах ННВК; визначено сутність таких понять: «регіональний навчально-науково-виробничий комплекс», «управління регіональним навчально-науково-виробничим комплексом», «управління навчально-виробничим процесом».

– *уточнено* розуміння сутності управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК;

– *подальшого розвитку* набули ідеї реалізації комплексного та технологічного підходів до управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в ННВК.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці нових навчальних планів, удосконалення форм і методів організації навчально-практичного

процесу, створення умов для реалізації інноваційних напрямків діяльності комплексу. Зокрема у розробці і запровадженні Положення про науково-дослідницьку діяльність студентів Дніпродзержинського індустріального коледжу ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» в умовах РННВК «Прометей», наскрізної програми практики, у яку було введено наукову складову у вигляді науково-дослідницької роботи, навчальної робочої програми з дисципліни «Основи науково-дослідницької роботи» для студентів коледжу та методичних рекомендацій з управління науково-дослідницькою роботою студентів коледжу в умовах РННВК «Прометей».

Сформульовані у дослідженні теоретичні положення та висновки можуть використовуватись керівним, науково-педагогічним та педагогічним складом ВНЗ у процесі організації та управління практичною підготовкою молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, що здійснюється на базі галузевих виробничих підприємств та установ.

Матеріали дисертаційного дослідження *впроваджено* в роботу вищих навчальних закладів: ДВНЗ «Дніпродзержинський державний технічний університет» (довідка № 108-01-21/98 від 24.03.2016 р.), Дніпродзержинського металургійного коледжу (довідка № 15 від 10.02.2016 р.), Кам'янського державного енергетичного технікуму (довідка № 31 від 18.01.2017 р.), Економічного коледжу Дніпровського державного технічного університету (довідка № 7 від 17.01.2017 р.), ПАТ «ДНІПРОВАГОНМАШ» (довідка № 03814 від 20.08.2015 р.), ПАТ «Дніпровський меткомбінат» (довідка № 06-1233 від 10.06.2016 р.), Дніпродзержинського індустріального коледжу ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (довідка № 234 від 16.06.2016 р.), Івано-Франківського коледжу Львівського національного аграрного університету (довідка № 01/5-18 від 23.01.2017 р.), Коледжу економіки і управління Східноєвропейського університету економіки і менеджменту (довідка № 411 від 23.01.2017 р.), Комсомольського політехнічного коледжу Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського (довідка № 14 від 17.01.2017 р.), Індустріально-педагогічного технікуму Конотопського інституту Сумського державного університету (довідка № 01-15/9 від 17.01.2017 р.).

Особистий внесок здобувача у наукових працях, опублікованих у співавторстві з В. Яковцем полягає в такому: аналізі та визначенні якісних ознак форм та методів управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів в умовах навчально-науково-виробничого комплексу; розкритті основних шляхів організації процесу практичного навчання і необхідних для майбутньої професійної діяльності студентів засобів набуття навичок та вмій; аналізі стратегії державної політики в сфері вищої освіти та основних напрямів її розвитку; визначенні стану нормативно-правового врегулювання управління освітнім процесом підготовки молодших спеціалістів в системі вищої освіти.

У колективній монографії в співавторстві з С. Васильєвою, М. Голованем, А. Доколіним, Н. Карповою, О. Кулик, О. Черновою автор здійснив теоретичний аналіз управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей та умов набуття студентами професійних компетентностей на базі

промислових підприємств під час практики.

У процесі виконання теоретичної та експериментальної частини дисертаційної роботи ідеї співавторів С. Васильєвої, М. Голованя, А. Доколіна, Н. Карпової, О. Кулик, О. Чернової, В. Яковця не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на Міжнародній конференції «Перспективні інновації в науці, освіті, виробництві і транспорті» (м. Одеса, 2014); VII Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (м. Переяслав-Хмельницький, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.» (м. Львів, 2016); Міжнародному науково-практичному конгресі педагогів і психологів «The generation of scientific ideas» (Швейцарія м. Женева, 2014); Міжнародному науковому інтернет-симпозіумі «Наука XXI века и вызовы современности» (м. Одеса, 2015); VII Всеукраїнській науково-практичній заочній конференції «Актуальні проблеми педагогічної науки» (м. Миколаїв, 2015); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Елітний менеджер: технологія підготовки в системі національної освіти» (м. Київ, 2015); Науково-практичній конференції «Роль и место психологии и педагогики в формировании современной личности» (м. Харків, 2016).

Публікації. Основні положення й висновки дисертації знайшли відображення у 21 авторській публікації, з них – 13 статей у наукових фахових виданнях; 3 статті у зарубіжних виданнях; 1 одноосібна монографія (видана за кордоном видавництвом Lambert Academic Publishing, Німеччина); 4 комплекси методик та навчальних програм.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації складає 277 сторінок, із них основного тексту – 211 сторінок. Дисертація містить 14 таблиць, 13 рисунків, 10 додатків, список використаних джерел (307 найменування, із них 14 – іноземною мовою).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичну значущість дослідження, наведено дані щодо впровадження результатів дослідження.

У першому розділі «**Управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей як науково-педагогічна проблема**» з'ясовано зміст основних понять за темою дисертації. На основі теоретичного аналізу наукових джерел вітчизняних та зарубіжних авторів розглянуто та з'ясовано сутність основних дефініцій дослідження, Зокрема, діяльність розглядається як спосіб існування і розвитку суспільства і людини, всебічний процес перетворення природи і соціальної реальності (включаючи його самого) відповідно до потреб, цілей і завдань. Під управлінням розуміється діяльність, спрямована на продукування рішень,

організацію, контроль, регулювання об'єкта управління відповідно до заданої мети, аналізу і підведення підсумків на основі достовірної інформації. Загально прийнятими функціями управління вважаються – планування, організація, регулювання, контроль та аналіз, їх сукупність складає зміст управління. Разом із функціями в теорії управління використовується такі поняття як методи – це способи здійснення управлінської діяльності, що застосовуються для досягнення цілей;

Провідним завдання керівника сучасного ВНЗ, що обумовлено викликами часу та потребою своєчасного і адекватного реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, є введення інновацій та управління інноваційними процесами в закладі освіти.

Визначено, що найбільшого результату в управлінні процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК можна досягти, спираючись на основні положення теорії управління освітою та діяльнісного підходу з урахуванням специфіки професійної діяльності майбутніх молодших спеціалістів в умовах виробництва.

Аналіз наукових джерел дозволив сформулювати сутність таких визначень: *«управління навчально-виробничим процесом»* – сукупність взаємопов'язаних управлінської та навчально-виробничої підсистем, що включає комплекс навчально-виробничих цілей, суб'єктів навчально-виробничого процесу, їхню діяльність, відносини, зміст і методи організації навчально-виробничого процесу та управління з урахуванням державних стандартів освіти; *«регіональний навчально-науково-виробничий комплекс»* – об'єднання взаємозв'язаних підсистем, які включають спільні структурні та функціональні компоненти, підпорядковані цілям професійної підготовки фахівців у сфері вищої освіти, здатних в умовах сучасного виробництва продуктивно вирішувати виробничі завдання та перебудовувати власну діяльність під впливом вимог регіонального ринку праці; *«управління регіональним навчально-науково-виробничим комплексом»* – цілісна система взаємодії суб'єктів і об'єктів управління всіх рівнів в регіоні, за допомогою якої здійснюється неперервний і цілеспрямований вплив на всі його структурні компоненти і процеси з метою підготовки молодих фахівців на основі державних стандартів освіти.

Проведений огляд та аналіз нормативно-правового забезпечення сучасної системи вищої освіти України в частині практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей дав можливість виявити низку невирішених питань правового характеру, що ускладнюють відносини між навчальними закладами і підприємствами та органами державної влади, які мають забезпечувати адаптацію освіти до умов соціально орієнтованої економіки, трансформації та інтеграції в європейське і світове співтовариство, а саме: відсутність реального державного замовлення на підготовку фахівців з подальшим їх працевлаштуванням; відсутність в угодах про співробітництво ВНЗ з підприємствами в сфері практичної підготовки студентів гарантій щодо якості наданих послуг, як з боку навчального закладу, так і з боку роботодавця; відсутність у ВНЗ виробничо-технологічних баз та засобів для проведення практичного і первинного виробничого навчання студентів; відсутність соціального пакету та державних гарантій підтримки молоді під час проходження практичного навчання (коштів на відрядження, спецодяг тощо); нерегульовані питання фінансового відшкодування підприємствам, організаціям та установам, котрі беруть безпосередню участь у підготовці фахівців за рахунок своїх виробничих,

технологічних та адміністративних потужностей; відсутність скоординованих дій Центральних органів виконавчої влади (Державної служби зайнятості) щодо врегулювання питання надання першого робочого місця випускникам ВНЗ тощо.

На основі аналітичного аналізу зарубіжного досвіду організації практичної підготовки та перепідготовки фахівців встановлено, що однією з найважливіших умов продуктивного управління процесом практичного навчання у освітніх мережах є розвиток соціально-економічних процесів, контрольованих державою.

Вивчення історико-педагогічного досвіду практичної підготовки фахівців з вищою освітою дало підстави для висновків щодо втрати Україною накопиченого за минулі десятиріччя досвіду інженерно-виробничої підготовки у ВНЗ, стрижнем такої системи була особлива форма організації навчального процесу, заснована на особистій участі студентів у виробничому процесі базового підприємства та в науково-дослідній роботі ВНЗ.

Аналіз сучасного стану управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК засвідчив, що поряд із позитивними напрацюваннями існує ще низка невирішених принципових питань – забезпечення єдності всіх практикумів і окремих практичних робіт одному освітньому рівню, де методологія, обладнання і прилади, що використовуються, повинні відповідати вимогам державних стандартів освіти.

У другому розділі **«Обґрунтування моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу»**, спираючись на дослідження науковців Ю. Пелеха і М. Хоменка, які розробляли теорію та методику організації практичної підготовки, визначено шляхи реалізації практичного навчання студентів. Одним з найбільш оптимальних – співпраця ВНЗ з підприємством.

Здійснено дослідження типології освітніх мереж, які мають форму навчального, навчально-наукового, навчально-науково-виробничого, науково-впроваджувального, навчально-виробничого комплексу та їх управлінсько-організаційної структури. Проаналізовано досвід створення ННВК в Україні та з'ясовано головну відмінність освітньої мережі в формі ННВК.

Наукові праці Є. Хрикова, Т. Рабченюк, А. Єрмоли дозволили визначити сутність та особливості управління, у тому числі процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей, де основною метою цього процесу є забезпечення максимальної ефективності практики студентів, яка поглиблює, розширює, систематизує їх теоретичні знання та сприяє формуванню готовності до професійної діяльності.

Обґрунтовано та розроблено модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, спрямовану на досягнення високого рівня готовності майбутніх молодших спеціалістів до професійної діяльності, яка полягає у формуванні системи функціональних умінь та знань з урахуванням виробничої специфіки.

Запропонована модель є динамічною і відкритою системою що обумовлює багаторівневу, розгалужену за напрямками діяльності учасників комплексу та формами організації систему управління навчально-виробничим процесом на базі промислових підприємств з урахуванням потреб регіону.

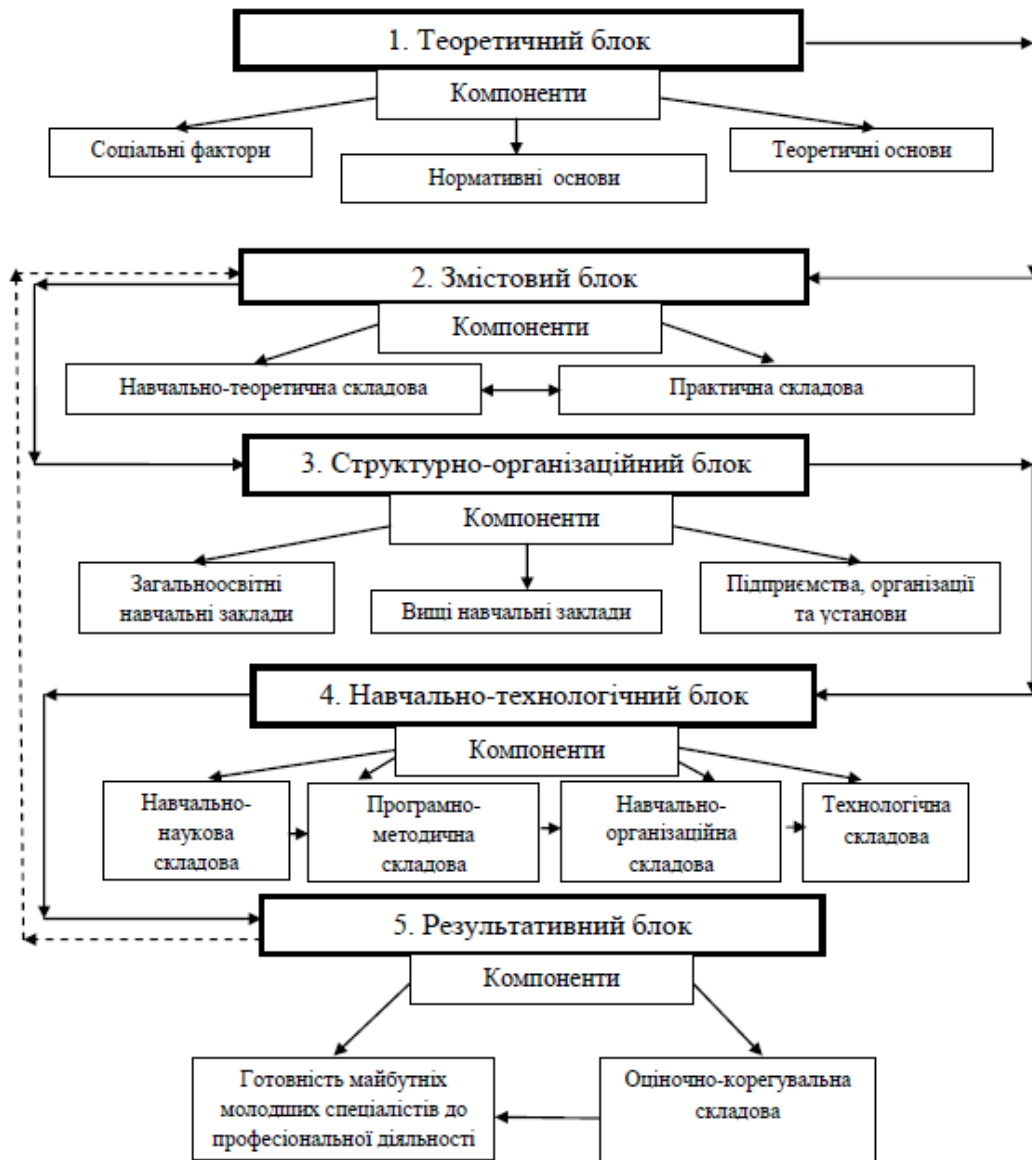

Рис. 1 Модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в ННВК

Модель (див. рис. 1) складається з таких блоків: *теоретичного*, який містить такі компоненти – соціальні фактори, нормативні основи, теоретичні основи; *змістового*, до складу якого входить – навчально-теоретична складова, практична складова; *структурно-організаційного*, складається з компонент – підприємства, установи, організації, загальноосвітні навчальні заклади, ВНЗ; *навчально-технологічного*, який має складові: навчально-наукову складову, програмно-методичну складову, навчально-організаційну складову, технологічну складову; *результативного*, який містить – оціночно-коригувальну складову та компонент готовності майбутніх молодших спеціалістів до професійної діяльності.

Структура моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів в умовах ННВК відображає упорядкованість цілей створення і функціонування ННВК, його підпорядкованість загальній меті і навчально-виробничим цілям, які реалізуються у відповідному порядку.

Третій розділ «Експериментальна перевірка моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу».

Експериментальна перевірка моделі проводилася на базі РННВК «Прометей» (Дніпропетровська область). Цей комплекс об'єднує 16 юридичних осіб у тому числі начальні заклади різних типів – школи, ліцеї, гімназії, технікуми, коледжі, університет та виробничі гіганти металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості. З метою забезпечення об'єктивності, в експериментальній перевірці взяли участь чотири ВНЗ Івано-Франківської, Черкаської, Полтавської, Сумської області, які входять до інших типів освітніх мереж.

Здійснення експериментальної перевірки розробленої в ході дослідження моделі, відбувалось відповідно до програми, яка передбачала 4 етапи: підготовчий, констатувальний, формувальний, завершальний. Кожний етап мав свої завдання.

Так, перший, підготовчий етап мав п'ять стадій. Перша стадія – діагностика готовності виробничого та викладацького колективу підприємства і ВНЗ до освітньої діяльності. На цій стадії основним завданням був аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища ННВК, діагностика можливостей освітньої системи та визначення потреб у ресурсах. Друга стадія передбачала – прогнозування та проектування процесу практичного навчання в умовах ННВК. Проведення експериментальної перевірки спрямовувалось на вибір стратегій щодо реалізації практичного навчання, формування системи показників інноваційного впровадження, вибір критеріїв оцінювання та програмування заходів щодо управління освітнім процесом. Третя стадія – створення умов для освітньої діяльності ВНЗ у складі ННВК. Основне завдання полягало у визначенні сукупності умов, які впливають на стан компонентів моделі і функціонування всієї освітньої мережі. Четверта стадія включала безпосередньо процеси управління освітньою діяльністю ВНЗ. Зміст управлінської діяльності на даній стадії визначався поетапним регулюванням навчально-практичного, науково-дослідницького процесу, координацією науково-дослідницької діяльності студентів-практикантів та розвитку наукового простору ННВК. П'ята стадія – діагностика результатів науково-дослідницької діяльності студентів. До змісту цієї стадії включено перевірку відповідності між отриманими та запланованими результатами, їх узгодженість із цілями навчальних програм практики. Усі стадії першого етапу експериментальної перевірки реалізації розробленої моделі характеризують закономірну послідовність формування і здійснення ефективних управлінських дій через впровадження наукової складової в освітній процес підготовки молодших спеціалістів. Вони вказують на загальний зміст управління і разом з тим відображають специфічні умови досягнення ефективного управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК.

На другому, констатувальному, етапі експериментальної перевірки моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК було сформовано приблизно однакові за кількісними і якісними показниками успішності контрольні та експериментальні групи.

Метою констатувального етапу було визначення вихідного стану критеріїв показників запропонованої моделі. Надані детальні інструкції учасникам експерименту про порядок і умови ефективного його проведення. Усього у експериментальній

перевірці взяли участь 613 осіб, серед них: 11 керівників ВНЗ та підприємств, 18 педагогічних працівників та 584 студенти.

За результатами проведеного третього, формувального, етапу експериментальної перевірки у виділених контрольних і експериментальних групах проведено збір і аналіз теоретичних та емпіричних даних, здійснено апробацію створеної моделі, надано оцінку її результативності з урахуванням розроблених критеріїв та визначених кількісних показників.

Провідним завданням четвертого, завершального, етапу експериментальної перевірки було узагальнення результатів аналізу даних про успішність та якість отриманих студентами знань, надані рекомендації щодо меж використання запропонованих і опрацьованих комплексу заходів. Здійснено порівняльний аналіз рівнів сформованості готовності студентів експериментальних і контрольних груп до професійної діяльності. Наприкінці формувального експерименту виявлено, що динаміка позитивних змін яскравіше представлена і має більш швидкі темпи у студентів експериментальних груп технічних спеціальностей, а саме: «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів» (ОА), «Обслуговування та ремонт обладнання підприємств будівельних матеріалів» (М), «Виробництво тугоплавких неметалевих силікатних матеріалів і виробів» (Т), «Монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва» (АВ), «Монтаж, експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд» (Е), «Обслуговування і ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів» (ЕА) у двадцяти чотирьох академічних групах 3-4 курсів.

Використані певні методики: анкетне опитування, експертна оцінка; перевірка оптимальності та ефективності розроблених методик; визначення ознак, за якими можна з достатньою вірогідністю стверджувати про зміни досліджуваного об'єкта під впливом запропонованих педагогічних дій.

У процесі експериментальної перевірки проведено контрольні зрізи знань студентів: перший, контрольний, зріз знань студентів проведено на констатувальному етапі, перед технологічною практикою, під час якої випробовували науково-дослідницьку роботу студентів; другий провели на формувальному етапі перед виконанням курсового проекту за фахом після технологічної практики, коли експериментальні групи отримали завдання наукового дослідження в умовах виробництва та виконали його; третій зріз провели на завершальному етапі, після виконання курсового проекту, в структуру якого був введений науково-дослідницький розділ.

При аналізі зростання показників готовності студентів експериментальних груп вже на другому зрізі зафіксовано їх зростання, рівень професійної готовності завдяки впровадженій науково-дослідницькій роботі визначено як високий. У порівнянні з початковим станом частка студентів, що отримала більш якісний результат, зросла. Наприклад, за спеціальностями: ОА – на 36 %, Т – на 8 %, АВ – на 45 %. У контрольних групах приріст незначний, до 5 %, а є випадки, коли він взагалі відсутній. Під час третього, контрольного, зрізу на завершення експериментальної перевірки, з'ясували, наскільки утримується показник готовності під час виконання курсового проекту, в якому студентам експериментальних груп запропоновано виконати науково-дослідницький розділ.

Після виконання курсового проекту за фахом на високому рівні залишилися показники готовності студентів спеціальності ОА. Вони збільшилися на 14 %. У студентів спеціальності Т, АВ показники залишилися теж високими, але приріст – 0 %; на достатньому рівні – за всіма спеціальностями показник залишився високим, а на середньому рівні крім спеціальності АВ, показник залишився теж високим, а у АВ зріс на 4 %. У контрольних групах зменшилася частка студентів, готовність яких була оцінена як достатня – з 3 % до 27 %. Відбулися деякі зміни на двох інших рівнях: на високому рівні приріст показників готовності склав до 13 %, на середньому рівні, до 40 %.

Визначено взаємозв'язок між змінами показників готовності, отриманих в ході експерименту у експериментальних групах. Для цього використано коефіцієнт кореляції Пірсона, де в якості змінних, що порівнюються, виступали: Y (показники готовності до практичної підготовки студентів перед впровадження науково-дослідницької роботи) і X (успішне виконання курсового проекту за фахом після впровадження наукової складової в освітній процес коледжу).

Вихідні дані готовності майбутніх молодших спеціалістів до професійної діяльності (див. у табл. 1).

Таблиця 1

Вихідні дані показників готовності майбутніх молодших спеціалістів до професійної діяльності

Експериментальні групи за шифром спеціальностей	Змінна Y	Змінна X
ОА – 5.07010602	87,5	80
Т – 5.05130109	86,6	70,4
АВ – 5.05020201	54,1	82

За розрахунками з'ясовано тенденцію сумісної зміни двох характеристик та зроблено висновок про те, що отриманий розрахунковим методом коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,9981. Це задовольняє поставлене експериментальне завдання, де показники готовності до практичної підготовки молодших спеціалістів перед впровадженням науково-дослідницької роботи впливають на успішне виконання курсового проекту за фахом після впровадження наукової складової в освітній процес коледжу, при цьому мають тісний зв'язок між собою, що вказує на відсутність випадковості.

Наведені результати свідчать про доцільність провадження у діяльність ВНЗ моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, в освітній процес яких впроваджено науково-дослідницьку роботу студентів як потужній інструмент підвищення якісних показників успішності студентів під час проходження практики на базі промислових підприємств, що визначає їх готовність до професійної діяльності.

За результатами проведеної експериментальної перевірки розроблено методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК.

ВИСНОВКИ

Проблема практичної підготовки молодших спеціалістів досліджена з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду, сучасних тенденцій взаємодії різних освітніх закладів, установ, організацій, виробничих комплексів. Теоретичну основу наукових розвідок склали праці з проблем управління освітнім процесом, професійної та фахової підготовки молодших спеціалістів, а також нормативно-правові акти з цих питань. Здійснено теоретичне обґрунтування, розробку та експериментальну перевірку моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК.

Результати проведеного дослідження дозволяють дійти таких висновків:

1. Здійснено теоретичний аналіз та визначено сучасний стан проблеми управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей. Визначено сутність, зміст, принципи, функції, управління практичною підготовкою молодших спеціалістів технічних спеціальностей, особливості управління ННВК, які полягають у визначенні стратегії, створенні інформаційного простору, а також у практичному спрямуванні навчання за наскрізними програмами на дидактичних засадах.

Уточнено сутність основних дефініцій дослідження: «діяльність», «управління», «функції управління», «методи управління», «зміст управління», «управління інноваційними процесами».

Враховано концепції професійної активності та професійної самореалізації особистості, де її діяльність розглядається як форма активності людини, що відображається у дослідному, перетворюючому і практичному відношенні до світу і самої себе, а професійна самореалізація особистості проявляється у свідомій організованій та цілеспрямованій взаємодії з об'єктом діяльності.

Сформульовано сутність таких понять: «управління регіональним навчально-науково-виробничим комплексом», «регіональний навчально-науково-виробничий комплекс», «управління навчально-виробничим процесом».

2. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення, вітчизняний та зарубіжний досвід управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, що дозволило визначити передумови для впровадження в систему освіти такої освітньої мережі як ННВК. Мета яких – впровадження ступеневої підготовки фахівців за наскрізними програмами і навчальними планами, ефективного використання науково-педагогічних кадрів, навчально-лабораторної та виробничої бази, соціальної інфраструктури, спільного проведення науково-дослідницьких робіт, апробації та використання результатів наукових досліджень, підготовки наукових кадрів.

Аналіз зарубіжного досвіду організації практичної підготовки та перепідготовки фахівців в країнах Західної Європи: Франції, Австрії, Німеччини та Великої Британії і США дозволив дійти висновку щодо необхідності зміни організаційної структури взаємодії виробництва та ВНЗ, розробити нові підходи до організації практичного навчання в умовах ННВК як освітньої мережі.

Вивчення історико-педагогічного досвіду зокрема, діяльності заводів-ВТУЗів та

інших навчально-виробничих комплексів, дало підстави для висновків щодо певних традицій і наступності взаємодії навчальних закладів з виробничими комплексами та іншими об'єктами. Це дозволило обґрунтувати унікальність досвіду і сучасних можливостей РННВК «Прометей», який полягає у об'єднанні всіх типів навчальних закладів та підприємств різних галузей з метою реалізації освітнього законодавства України.

3. Обґрунтовано та розроблено модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, яка спрямована на досягнення високого рівня сформованості готовності майбутніх молодших спеціалістів до професійної діяльності.

Ця модель має такі складові та характеристики. Теоретичний блок розкривається такими компонентами: соціальні фактори; нормативні основи; теоретичні основи; змістовий блок, до складу якого входить навчально-теоретична та практична складова; структурно-організаційний блок складається з підприємств, установ та організацій, загальноосвітніх навчальних закладів, вищих навчальних закладів, які входять до складу РННВК і забезпечують освітню діяльність; навчально-технологічний блок має навчально-наукову, програмно-методичну, навчально-організаційну та технологічну складові; результативний блок запропонованої моделі обумовлює якісну зміну самого суб'єкта навчально-практичної діяльності, розширення можливостей у розвитку його здібностей, засвоєння нових способів дій з науковими поняттями та позитивну зміну у взаємовідносинах об'єктів навчальної діяльності, розширення можливостей їх матеріально-технічного та технологічного потенціалу в інтересах суб'єкта освітнього процесу. Усі зазначені складові пов'язані з педагогічними умовами формування готовності майбутнього молодшого спеціаліста до професійної діяльності (створення освітнього середовища на базі діючих підприємств, організація науково-дослідницького простору, створення сприятливого середовища для співробітництва підприємств і навчальних закладів).

За допомогою моделювання представлено сукупність блоків моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів в умовах ННВК, впровадження котрих дозволяє зробити процес практичного навчання молодших спеціалістів більш ефективним та результативним за рахунок запровадженої наукової складової у формі науково-дослідницької роботи.

4. Модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК експериментально перевірена у ВНЗ Дніпропетровської, Івано-Франківської, Черкаської, Полтавської, Сумської областей, доведена її практична доцільність. У процесі реалізації моделі зафіксовано зростання показників готовності студентів експериментальних груп. У порівнянні з початковим станом зросла частка студентів з високим рівнем практичної підготовки (приріст становить 36-48%). У контрольних групах цей показник незначний, до 5 %, а є випадки, коли приріст взагалі відсутній. Показник збереження набутих знань та вмій до виконання курсового проекту, в якому студентам експериментальних груп було запропоновано виконати науково-дослідницький розділ, також засвідчує доцільність використання науково-дослідницької роботи як управлінського інструменту підвищення рівня готовності майбутнього молодшого спеціаліста до професійної діяльності. Після виконання курсового проекту за фахом студенти залишили на

високому рівні або примножили показники готовності в середньому на 15 %. На основі зіставлення даних констатувального та формувального етапів експериментальної перевірки проаналізовано динаміку змін показників рівня сформованості професійних знань та вмінь майбутніх молодших спеціалістів, що свідчить про їх готовність в майбутньому виконувати професійні обов'язки. Результати експериментальної перевірки підтвердили висновок про те, що саме після впровадження в освітній процес підготовки молодших спеціалістів науково-дослідницької роботи відбувається усвідомлена та продуктивна робота студента щодо засвоєння фахових знань та вмінь.

5. За результатами експериментальної перевірки розроблено методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах ННВК, що дозволило впровадити науково-дослідницьку роботу в освітній процес підготовки молодших спеціалістів, посилити навчально-методичне забезпечення наукової складової освітнього процесу у коледжі.

Результати дослідження можуть бути використані в управлінні процесом практичної підготовки ВНЗ молодших спеціалістів чи молодших бакалаврів.

Мету дослідження досягнуто, завдання виконані.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує всього комплексу проблем, що розглядаються, і вимагає теоретичного осмислення та подальших наукових розробок управлінських процесів в умовах освітніх мереж, таких як ННВК. Перспективами для подальших досліджень є питання удосконалення механізму управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів сьогодні, а молодших бакалаврів у майбутньому в умовах ННВК відповідно до розвитку процесів соціального та економічного напрямку в державі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичні матеріали

1. Бажан С. П. Основи науково-дослідницької роботи : [навч.-метод. комплекс дисципліни] / С. П. Бажан. – Дніпродзержинськ : ДІК ДВНЗ УДХТУ, 2016. – 48 с.
2. Бажан С. П. Про науково-дослідницьку роботу студентів Дніпродзержинського індустріального коледжу ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» в умовах Регіонального навчально-науково-виробничого комплексу «Прометей» : [положення] / С. П. Бажан. – Дніпродзержинськ : ДІК ДВНЗ УДХТУ, 2016. – 4 с.
3. Бажан С.П. Наскрізна програма практики. Напрямок 070106 Автомобільний транспорт. Спеціальність 5.07010602 «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів»: [навч. програма] / С. П. Бажан. – Дніпродзержинськ. – ДІК ДВНЗ УДХТУ, 2016. – 40 с.
4. Бажан С. П. Управління науково-дослідницькою роботою студентів в умовах Регіонального навчально-науково-виробничого комплексу «Прометей» : [метод. рек.] / С. П. Бажан ; ДІК ДВНЗ УДХТУ. – Дніпродзержинськ, 2016. – 28 с.

Статті в наукових фахових виданнях

5. Бажан С. П. Проблеми практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації / С. П. Бажан // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менедж. освіти НАПН України ; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 13 (26) / голов. ред. В. В. Олійник. – К. : Атопол, 2015. – 204 с. – С. 7–17.

6. Бажан С. П. Нормативно-правове забезпечення практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації / С. П. Бажан // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менедж. освіти НАПН України ; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 12 (25) / голов. ред. В. В. Олійник. – К. : Атопол, 2014. – 260 с. – С. 7–21.

7. Бажан С. П. Зміст практичної підготовки молодших бакалаврів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничих комплексів / С. П. Бажан // Імідж сучасного педагога : всеукр. наук.-практ. освітньо-попул. журн. / Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка ; редкол.: Н. І. Білик [та ін.]. – Полтава, 2015. – Вип. 1 (150). – С. 33–38.

8. Бажан С. П. Форми та методи організації процесу практичного навчання молодших спеціалістів в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / Бажан С. П., Яковець В. П. // Вісник Черкаського університету : зб. наук. пр. / Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2010. – Вип. 28 (321) / редкол.: А. І. Кузмінський (гол. ред.) [та ін.]. – Черкаси : 2014. – С. 93–102.

9. Бажан С. П. Фактори, що впливають на ефективність практичної підготовки молодших спеціалістів в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / С. П. Бажан // Молодь і ринок : всеукр. наук.-практ. освітньо-попул. журн. / Дрогобицький держ. пед. ун-т. / голов. ред. М. Вачевський. – Дрогобич, 2014. – № 12 (119). – С. 33–38.

10. Бажан С. П. Організація діяльності навчально-науково-виробничого комплексу, як функція управління навчально-виробничим процесом у умовах коледжу / С. П. Бажан // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. пр. / Ін-т обдар. дитини НАПН України ; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – Київ, 2015. – № 11 (42\11) / шеф. ред. В. Камишин. – 80 с. – С. 33–37.

11. Бажан С. П. Структура та зміст моделі управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничих комплексів / С. П. Бажан // Зб. наук. пр. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського / голов. ред.: Б. І. Мокін. – Вінниця, 2016. – № 2 (125). – С. 161–167.

Статті в зарубіжних виданнях

12. Бажан С. П. Науково-педагогічні чинники процесу практичної підготовки молодших спеціалістів в коледжах та технікумах України / Бажан С. П., Яковець В. П. // Фахове наукове видання : зб. наук. стат. і тез / Міжнародного науково-практичного конгресу педагогів та психологів «The generation of scientific ideas» / Видав. ц-р Європ. асоц. педаг. і псих. «Science», – Женева (Швейцарія), 2014. – С. 116–120.

13. Бажан С. П. Сутність та особливості управління процесом практичної підготовки молодших бакалаврів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / С. П. Бажан // Матеріали Міжнарод.

наук.-практ. конгресу педаг., псих. і мед. «Driven to discover», (Швейцарія, Женева, 5 черв. 2015 р.) / Ц-р Європ. асоц. пед. і псих. «Science». – Женева, 2015. – 288 с. – С. 48–56.

14. Bazhan S. Problems of practical training of students in Ukraine / S. Bazhan // Monograph. Publisher: LAP LAMBERT Academic Publishing. – Saarbrücken, Germany, 2015. – 80 p.

Матеріали наукових конференцій, тези доповідей

15. Бажан С. П. Проблеми правового забезпечення практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в коледжах та технікумах / Бажан С. П., Яковець В. П. // «S'World» : зб. наук. пр. ред. : – Іваново: А. Д. Маркова., 2014. – Вип. 4 (37), т. 16. – 109 с. – С. 82–87.

16. Бажан С.П. Проблеми практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей у коледжах та технікумах України / С.П. Бажан // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії : зб. наук. праць / матер. VII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – 186 с. – С. 83 – 85.

17. Бажан С. П. Проблеми практичної підготовки фахівців технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації /С.П.Бажан // Актуальні проблеми педагогічної науки: матер. VII всеукр. наук.-практ. заочн. конф. (м. Миколаїв, 14-15 листопада 2014 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики» / Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Миколаїв: 2014. – 144 с. – С. 60 – 62.

18. Бажан С.П. Проблеми процесу практичної підготовки студентів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / С.П.Бажан // Психологія и педагогіка: На рубежі віків : [кол. моногр.]. – В 2 кн. – К І.: / [авт. кол. : Карпова Н.К., Васильєва С.А., Головань М.С., Бажан С. П. та ін.]. – Одеса: Купрієнко С.В., 2015. – Гл. 3. – 177 с.: іл., табл. – С. 69 – 96.

19. Бажан С.П. Структура управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / С.П.Бажан // Елітний менеджер: технологія підготовки в системі національної освіти : матер. II всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 червня 2015р.) / Ун-т менеджменту освіти НАПН України. – К., 2015. – С. 16.

20. Бажан С.П. Впровадження науково-дослідної роботи студентів в процес практичної підготовки молодших спеціалістів в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / С.П.Бажан. // Роль і місце психології та педагогіки у формуванні сучасної особистості: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15–16 січня 2016 р.). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. – 112 с. – С. 26 – 30.

21. Бажан С.П. Наукова складова у підготовці молодших спеціалістів в умовах навчально-науково-виробничого комплексу /С.П.Бажан // Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіка та психології у XXI ст.: зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук. практ. конф. (м Львів. 29-30 січня 2016 р.): – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2016 – 144 с. – С. 139 – 141.

АНОТАЦІЇ

Бажан С. П. Управление процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях навчально-научно-производственного комплекса. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою. – Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Київ, 2017.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Уперше теоретично обґрунтовано модель управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Уточнено розуміння сутності управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Подальшого розвитку набули ідеї реалізації комплексного та технологічного підходів до управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу.

Ключові слова: науково-дослідницька робота, студент, управління, процес, практика, підготовка, навчально-науково-виробничий комплекс, виробництво, підприємство, вищий навчальний заклад, компетентність, молодший спеціаліст.

Бажан С. П. Управление процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях учебно-научно-производственного комплекса. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.06 – теория и методика управления образованием. – Государственное высшее учебное заведение «Университет менеджмента образования» НАПН Украины, Киев, 2017.

Диссертация посвящена изучению проблемы управления процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях учебно-научно-производственного комплекса (далее, УНПК).

Для достижения целей и задач был использован комплекс общенаучных методов: теоретические – анализ, синтез, обобщение, сравнение и определение научных подходов, принципов, понятийно-категориального аппарата исследования, изучение процесса контроля практической подготовки молодых специалистов технических специальностей в условиях УНПК; моделирование – разработка модели управления процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК; эмпирические – наблюдение (прямое и косвенное наблюдение, методы экспертных оценок); диагностический – анкетирование, опрос;

аппроксимация – анализ и обобщение результатов, педагогический эксперимент, в котором проводилась проверка эффективности предложенной модели управления процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК; метод математической статистики – обработка экспериментальных данных, анализ результатов исследования, уточнение выводов.

На основе анализа современных научно-теоретических исследований в области управления, педагогики, экономики, права, и рассматривается сущность основных подходов к управлению процессом практической подготовки молодых специалистов.

Впервые теоретически обоснована, разработана и экспериментально проверена модель управления процессом практической подготовки молодых специалистов технических специальностей в условиях УНПК; определены критерии, показатели и уровни (высокий, достаточный, средний, низкий) готовности младших специалистов технических специальностей к профессиональной деятельности, которые показывают эффективность управления практикой студентов организованной в условиях предприятий которые входят в состав УНПК; определена суть таких понятий: «региональный учебно-научно-производственный комплекс», «управление региональным учебно-научно-производственным комплексом», «управление учебно-производственным процессом».

Уточнено сущность процесса практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК.

Дальнейшее развитие приобрела идея комплексного и технологического подходов в управлении процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК.

Практическая значимость полученных в ходе эксперимента результатов заключается в разработке и внедрении Положения о научно-исследовательской деятельности студентов Днепродзержинского индустриального колледжа ГВУЗ «Украинский государственный химико-технологический университет» в условиях РУНПК «Прометей»; сквозной программы практики, в которую было введено научную составляющую в виде научно-исследовательской работы; учебную рабочую программу по дисциплине «Основы научно-исследовательской работы» для студентов колледжа и методические рекомендации по управлению научно-исследовательской работой студентов колледжа в условиях РУНПК «Прометей». Реализация модели управления процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК содействовала организационно-методическому и технологическому обеспечению образовательного процесса.

Сформулированные в процессе исследования теоретические положения, выводы и полученные экспериментальные данные подтвердили эффективность предложенной модели управления процессом практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК, внедрение в образовательный процесс предложенной модели позволило повысить уровень практической подготовки студентов колледжа и повысить уровень готовности будущих младших специалистов к профессиональной деятельности в условиях производства. Материалы исследования используются в управленческой деятельности педагогическими и административными работниками образовательных учреждений и предприятий в процессе управления

практической подготовки младших специалистов технических специальностей в условиях УНПК.

Ключевые слова: научное исследование, студент, управление, процесс, практика, обучение, учебно-научно-производственный комплекс, производство, предприятия, высшее учебное заведение, компетенции, младший специалист.

Bazhan S. P. Managing the practical training process of young technical specialists in the conditions of educational-scientific-production complex. – The qualification scientific work on the manuscript.

The dissertation on competition of the candidate pedagogical sciences degree (doctor of philosophy), specialty 13.00.06 – theory and methodology of education management. – State higher educational institution «University education management» NAPS of Ukraine, Kyiv, 2017.

The dissertation is devoted to the study of the managing the practical training process of young technical specialists in the conditions of educational-scientific-production complex.

In this paperwork for the first time was theoretically grounded the model of the practical training process of young technical specialists in the conditions of educational-scientific-production complex.

It refined the understanding of the essence of the practical training process of young technical specialists in the conditions of educational-scientific-production complex.

The idea of complex and technological approaches to the management of the process of practical training of young technical specialties in the conditions of educational-scientific-production complex acquired its further development in this dissertation.

Key words: scientific research, student, management, process, practice, training, education-science-production complex, manufacturing, enterprise, higher education institution, competence, junior specialist.

Підписано до друку 21.03.2017 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 19.

«Видавництво “Науковий світ”»[®]
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua